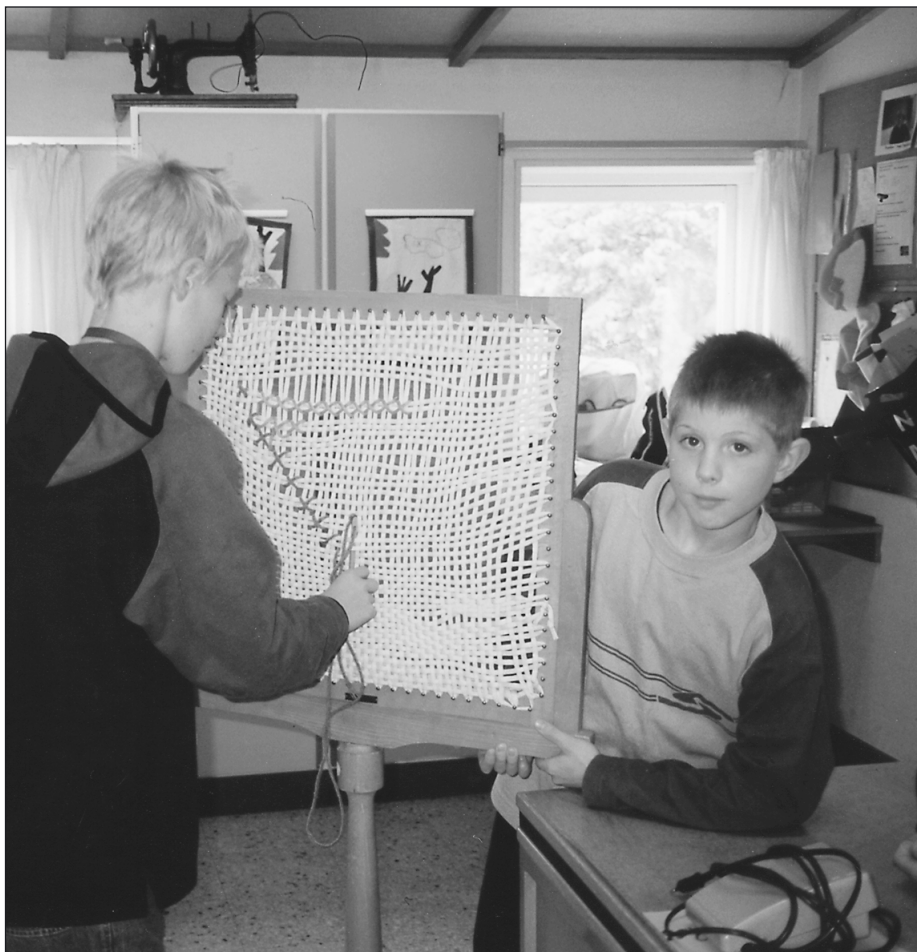

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

11. argang, nr. 2

Efterar 2000

Indhold:

Lis Ahrenkiel – et portræt	side 3
Postkort fra Taiwan	side 9
På kursus i pleje af gamle tekstiler	side 15
Alexandergobelineerne	side 18
Pirater med nål og tråd	side 20
Venner, ser på Danmarks kort	side 21
Christiansborgs gobeliner	side 22
Invitation: Håndarbejdets dag 2000	side 23
Invitation: Gobelintur til Rosenborg	side 24
Arrangements- og udstillingskalender	side 25
Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.	side 27

TENEN Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Susanne Nielsen, Sasserød 16, 5462 Morud, telefon 64 83 11 26

Næstformand: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55

Kasserer: Anni Mejdahl, Nibsbjergvej 10, 7500 Holstebro, telefon 97 42 37 86

Giro nummer: 143-0130

Tidsskriftet **TENEN**

Redaktion: Hanne Frøsig Dalgaard, Bredebovej 33, 6.tv, 2800 Lyngby, telefon 45 88 32 67,
ePost hfd@vip.cybercity.dk • Lone de Hemmer Egeberg, telefon 45 81 15 97,
ePost vdbloom@worldonline.dk • Vibeke og Frits Lilbæk, telefon 48 17 16 47,
ePost vofl@get2net.dk

TENEN udkommer fire gange om året – sidst i månederne juli, oktober, januar og april.

Deadline for redaktionelt stof er seks uger før eller efter aftale med redaktionen.

Artikler og indlæg sendes til Hanne Frøsig Dalgaard

– meget gerne maskinskrevet, på diskette eller med ePost.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk • Digitaltryk: VesterKopi • ISSN: 0906-9526

Copyright © TENEN og forfatterne • 23.12.2009.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til foreningens kasserer

– så længe lager haves. Prisen er 45 kr.

Flytning meddeles til Post Danmark. Husk at skrive, at du abonnerer på
TENEN, blad nr. 03200 og oplys dit medlemsnummer.

Lis Ahrenkiel – et portræt

Hjemme brugte pigerne hver eftermiddag megen tid på håndarbejde, så det var naturligt at følge pigerens daglige rutine med at strikke og sy. Moderen (Gerda Pedersen f. Andersen, 1912) var uddannet på Nyborg Strand og strukturerede deres dagligdag, så læsning samt andet godt og nyttigt blev tilgodeset. Folkeskolens faste årspensum var at strikke et par sokker, sy en sypose af en melsæk og to pudevår. Det var det.

I 1952 startede Lis som 13 årig i aftenskole og fik en god lærer til broderi, vævning, kjolesyning og madlavning. Bedstemoderen (Laura Andersen f. Jensen, 1879) var meget dygtig til broderi, hvilket hun havde lært hos præstens ugifte datter, frøken Thomsen.

Efter konfirmationen var Lis hjemme i 3 år og udnyttede tiden godt, bl. a. til brevkurser i forskellige fag, og skulle derefter lære husholdning ude. På Mariehøj på Stevnsvær var der mange ansatte, 25 til daglig spisning, heraf 12 karle, 3

husmænd, kokkepige, barnepige, pige til rengøring plus konehjælp. Morbroderen var foregangsmand inden for landbruget og kendte mange og anbefalede stedet med dygtige, flinke, livlige folk af grundtvigiansk observans, som hjemmet i Ugerløse mellem Holbæk og Sorø. Lis kunne på gården drage nytte af sin mors skoling i god planlægning, for pludselig måtte hun overtage hele den daglige madlavning, et tungt, men samtidig sjovt og lærerigt arbejde med begrænset tid til at strikke og sy.

I 1957 faldt valget i de tre sommermåneder på Ryslinge Højskole på Fyn, faderens fødeø. Den daglige leder var den kendte Damgaard Nielsen, en stærk åndsperson. Man levede spartansk, vaskede sig i koldt vand, men et godt sted var det for den enkeltes personlighedsdannelse. Man dyrkede gymnastik og kunne blive uddannet til delingsfører. Den musikbegavede Fru Neermann underviste også i broderi.

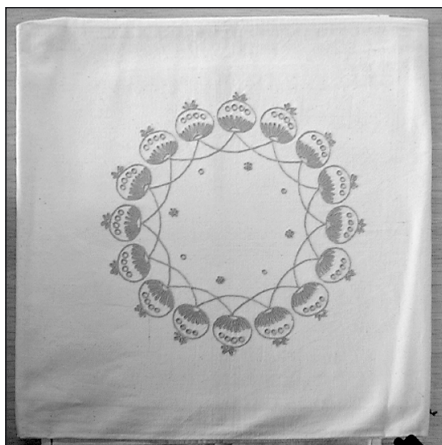
Efter egen komposition lavede Lis en pude i rosenbund og tællesyning i den dengang utraditionelle farvekombination blå/grøn, et flot arbejde fra en øvet hånd. Sangbogsomslag var en fast opgave, men man syede ikke prøver.

I en ret ung alder var kravene opfyldt til optagelse på Den Danske Husflidshøjskole i Kerteminde. Sommerens høsthjælp derhjemme blev belønnet med kørekort og 3. september 1957 startede 2 x 8 mdr. på Husflidshøjskolen i Kerteminde. Mellem de 2 x 8 mdr. var der krav om praktisk arbejde med håndarbejde. Esther Kjems ledede broderiafdelingen på Højskolernes Håndarbejde (HH), der lå tæt på Husflidshøjskolen, og det blev arnestedet for oplæring (for en beskedent løn af 200 kr. pr. måned) i akkuratelse, håndtering af stof, at presse, påtegne mønstre, brodere, basale ting, men meget lærerigt og til stor nytte senere. På HH var de ansatte perfekte til at brodere og ville gerne give deres viden fra sig – de er anonyme og ukendte i dag.

Lis blev uddannet hos Charlotte Rud, der var medskaber af HH, og der var tæt forbindelse til højskolen. Logi + evt. lidt ekstra kunne betales med bærplukning, ved at gå til hånde, ved at rede sommerkursisternes senge, gerne efter en morgendukket i Storebælt, så man skulle stå tidligt op. Efter 1. år blev man vurderet og skulle nu overveje, hvad uddannelsen kunne bruges til. Nogle stoppede efter det første år.

Lis valgte broderi som hovedfag, vævning som bifag, endvidere deltog eleverne ud over alment dannende fag også i knipling, småhusflid, skindarbejde, bast og pedigrør samt afspænding og gymnastik. Charlotte Rud var en formidabel lærer i broderi to hele dage om ugen, og Ellen Poulsen var en respekteret hjælpelærer. Helga Foght, uddannet og underviser på Tegne- og Kunstindustriskolen for Kvinder, underviste i komposition, alt meget givende.

Else Stampe Andersen underviste i vævning, så teori og praksis kom til at hænge sammen. På samme måde som Helga Foght var tilknyttet broderi var Paulli Andersen tilknyttet vævning, en stor kapacitet i faget. Timerne i tegning og komposition hos Paulli Andersen skulle altid ledsages af en rapport, om den måde tingene var blevet forelagt på. Det var meget fremsynet og positivt, og det kom Lis til gavn senere. Samtlige lærere videregav sans for kvalitet og respekt for arbejdet. Peder Moos underviste i formgivning (småhusflid) og han var meget speciel i sin måde at lære eleverne at bruge sanserne og håndens arbejde, forud

for sin tid, men opdragende. Uddannelsen var i det hele taget virkelig god og lærerne valgt med omhu. Man lærte også arkitektskrift ved Bo Rud, til glæde for det senere arbejde med tekstskrivning og navnemærkning til broderi i moderne udformning.

Der var mange dannelsesfag og man anlagde kulturhistoriske synsvinkler også i broderiundervisningen, hvor man fandt detaljer i ældre broderier, der kunne bruges i tidens formsprog.

Stærke personligheder stod bag og gav et godt grundlag for senere undervisning, en hård, men god skole. Man forventede og krævede kendskab til litteraturen, og her havde studenterne det noget lettere, men Lis fik lysten til at læse og har dyrket den med glæde. Foredrag var der naturligvis også. Pædagogik var ikke noget man dyrkede som disciplin som i dag, men lærerne brugte eksemplets magt og mange har brugt uddannelsen både til undervisning og organisatorisk arbejde. Dengang var det let at få

arbejde med en højskoleuddannelse, og alle fik job.

I 1959 blev Lis ansat på Klank Efterskole og underviste på sommerskolen i broderi, vævning, andet håndarbejde, gymnastik og regning, en lille skole med overvejende interesserede elever, hvor det var godt og sjovt at være. Forstander Gunnar Madsen kom fra Højer Ungdomsskole og havde været lærer på Himmelbjerggården. Han var vældig god til at tackle de unge piger og drenge.

De samvirkende Husholdningsforeninger på Als og Sundeved blev vinterens ansættende myndighed for en rejsende broderilærer i Sønderborg, Dybbøl, V. Sottrup, Skovby, Augustenborg, Stevning, Svenstrup og Nordborg, sædvanligvis 3 timer pr. uge hvert sted. Lis tog svømmelærereksamen på Idræthøjskolen i Sønderborg og kom til at undervise i gymnastik og afspænding. Ragnhild Moos havde allerede undervist i disse discipliner på Husflidshøjskolen. Øvelserne blev brugt to gange ugentlig á 10

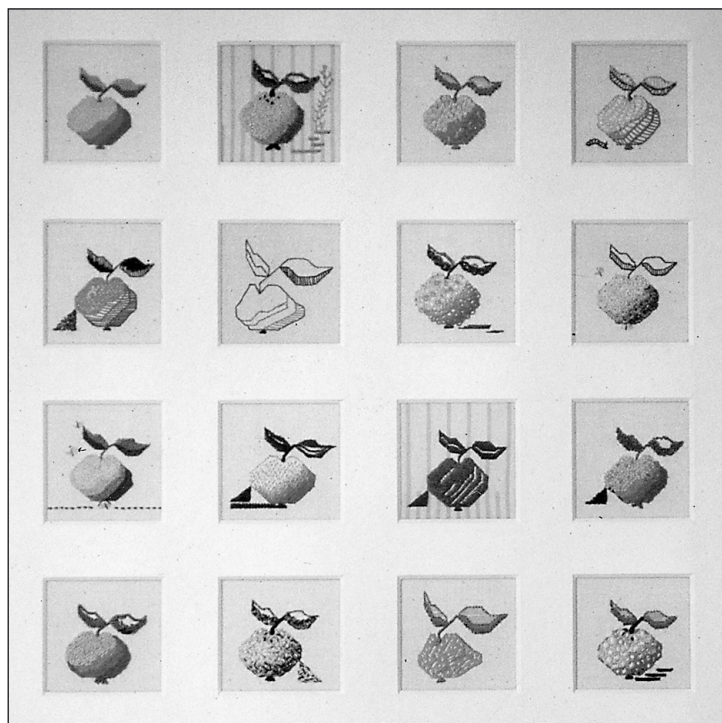
minutter på Fagskolen for Kvinder i Sønderborg for at modvirke spændinger og arbejdsskader, en fra Husflidshøjskolens side fremsynet tanke.

Efter to vintre på Als gik turen om vinteren til Københavns Tilskærer-Akademi hos Else Broch, hvor man tegnede fra morgen til aften og efter 2 måneder havde rigtige kunder. Et jobtilbud som direktrice på fabrik blev afslået.

Klank havde vinterhold med drenge, hvor Lis underviste i forskellige fag, og samtidig havde hun nogle timer i håndarbejde i folkeskolen i Storrिंग.

I 1963 blev Lis gift med Steffen Ahrenkiel. De havde truffet hinanden ved et gymnastikbal i Sønder-

borg. Steffen var fra Møgeltønder og landbrugsuddannet. Han havde Markhedegård, men Lis syntes, det var for primitivt og fik lov at bestemme, hvor de skulle bo. Det blev tilbage til Sjælland, hvor de slog sig ned i Tåstrup. Han fik arbejde på en maskinstation i Greve, og hun underviste i aftenskolen i området, men allerede et år efter brylluppet fik Steffen en alvorlig sprøjteforgiftning, der nær havde kostet ham livet, og han måtte trods sin gode uddannelse omskoles. De blev også rådet til at få bedre boligforhold og flyttede i 1965 til Teestrup. Steffen blev postbud og fik i en årrække sæde i Haslev byråd. Arbejde og tilidshverv kunne godt forenes med pasning af Herle, født 1963, og Lis

16 æbler er broderet i 1991 med hver sin teknik.

kunne altid regne med at komme af sted til undervisning. Det krævede planlægning, men Steffen var god til børn og gav Lis frihed til at passe sit job med skæve arbejdstider.

Da Herle blev syg af Calve-Legg-Perthes og lå to år på Kysthospitalet på Refsnæs (dss. Røsnæs) klarede de også sammen opgaven med job og sygebesøg. Da Lea blev født i 1973 og skulle passes, måtte datteren undertiden med til politiske møder. Lis havde altid frihed og opbakning, indtil Steffen blev syg og ikke længere kunne støtte. Han døde 1996.

Ingen af døtrene har været særlig interesserede i håndarbejde, men kan godt deltage i enkelte kurser – senest i kalligrafi, som Lis har taget op i forbindelse med navnemærkning af tekstiler i ”Den klassiske Broderiskole”.

Siden 1967 har Lis undervist i nærområdet og gør det stadig i Haslev, Herlufmagle, St. Heddinge, Fakse og Toksværd i både patchwork, broderi, farvelære og formgivning. I en 10 årig periode har hun været tilknyttet Nordskovskolen som håndarbejds lærer for 4. til 10. klasse og de sidste 15 år været tilknyttet Skals Håndarbejdsskole og Seminarium. Danmarks Lærershøjskole har 1972–1999 været rammen om mange forskellige kurser. Det har været et inspirerende sted med meget eksakte mål med undervisningen. Der blev hele tiden samlet op og evalueret. I perioden fra 1972 til 1999 har undervisningen bevæget sig gennem stoftryk over komposition/farvelære til patchwork/quilt, broderi og tekstildekoration.

Efterhånden blev patchwork lettere at skaffe sig et udkomme ved, så allerede i 1976 præsenteredes det første arbejde på udstilling. Det er en broderiform, hvor man virkelig bruger sine evner for komposition, og det blev til adskillige tæpper og mange hold på aftenskole og på Kertemindes kursusafdeling fra 1972. Broderi har altid været basen også i form af broderi på patchwork.

I disse år er sognearbejder med kirketekstiler blevet et led i en tradition, fordi vi sammensætter den kendte teknik med en komposition på en måde, så alterdugen bliver en del af det kirkerum, den skal bruges i, og dermed bliver kulturbærende.

Den Klassiske Broderiskole startede i 1995, fordi broderiskolen i Selskabet for Kirkelig Kunst pludselig blev nedlagt og en elev stod tilbage midt i uddannelsesforløbet. Yderligere tre ansøgere opfordrede til at fortsætte, hvilket Lis så gjorde i eget regi uden tilskud. Det kan løbe rundt med gennemsnitlig seks kursister, og der er en frihed i undervisningen. Det er en skole, hvor der undervises med respekt for broderiets kulturhistorie og broderiets teknikker. Der er undervisning en dag hver anden uge. Plads er der hjemme i det store undervisnings- og arbejdslokale, som hun sammen med sin mand fik bygget til huset i 1973. Jorden er bortforpagtet, og på den måde giver parcellistejendommen i Teestrup god plads og frie omgivelser.

Stadig holder Lis foredrag og arrangerer også jævnligt udstillinger, ligesom hun finder tid til organisationsarbejde i Dansk Husflidssel-

skab i redaktionen af bladet Husflid, og som formand for Fonden Højskolernes Håndarbejde. I 1985 kom Minna Kragelund på Danmarks Lærerhøjskole med et forslag om at lave en udstilling på Kalundborg Museum i anledning af museets 75 års jubilæum. Udstillingen skulle være håndarbejde inspireret af museets genstande, og 10 personer, hvoraf Lis var den ene, gik på opdagelse i magasinerne. Resultatet blev til udstillingen "Museumsinspirationer", som endnu huskes af mange for sin fornyelse og omformning af bondekulturens virkemidler.

Siden har Lis deltaget i en række udstillinger og er i dag med i gruppen "Trådens gang før og nu", der viser arbejder med jævne mellemrum og har planer for både i år og 2001. Nogle velfortjente legater er også blevet tildelt. Når Lis efter

40 år ser tilbage på sit arbejde, fremhæver hun det solide fundament, hun fik på Husflidshøjskolen, de gode, fremsynede lærere og de udfordringer, som man måtte stå på tærne for at klare og udvikle sig til. Det var et herligt sammentræf at blive færdig i en tid, hvor der var brug for ens kunnen. Lis har aldrig haft pauser i arbejdet, og det har kunnet lade sig gøre, fordi der hele tiden har været efterspørgsel.

Nu er det spændende at starte på en frisk på Skals Håndarbejdsskole, med en serie af håndværksfaglige kurser i "Klassisk hvidt broderi".

Samtidig har det været tilfredsstillende at bevise, at man kunne og kan leve af broderi. Først da er det professionelt.

Lone de Hemmer Egeberg

Foto: Lis Ahrenkiel og Vibeke Lilbæk

Alterdug tegnet af Lis Ahrenkiel til Vedsted Kirkes 100 års jubilæum 1999. Alterdugen er udført som sognearbejde med ønsket om at lave en alterdug, der passer harmonisk til alteret, så den i sig selv beskedne tekstil kan blive et smukt led i kirkens udstyr.

Postkort fra Taiwan

Ti dage i august blev brugt til at rejse til Taiwan. Valget faldt på dette sted, for at jeg kunne deltage i International Costume Association's 18. konference. TENENs læsere vil formentlig huske brogede dage i 1996, da konferencen blev afholdt i Nationalmuseet i København med udstillingen Art to Wear og opvisning af koreansk dans som hovedpunkter.

Taiwan blev af portugiserne døbt Formosa, den skønne ø, og byder stadig på en storslået natur. Jeg fik indtryk af, at der også er sprudlende mod på livet i dette land, som har ført en omskiftelig tilværelse. Befolkningen er i dag fortrinsvis præget af de kinesiske indvandrere, som er kommet i flere omgange, dels i kejsertiden i 1600-tallet, dels da Chiang Kai-Shek efter sit nederlag i borgerkrigen i Kina i 1950 trak sig tilbage dertil med sin regering og embedsmænd, og landet efter lang tids japansk herredømme blev etableret med det nuværende officielle navn Republic of China Taiwan: I udstrækning omtrent som Jylland og Fyn tilsammen, omkring 22 mio. indbyggere, hovedparten kinesere, så sproget er mandarinkinesisk, men i det uvejsomme bjergmassiv i øens østlige halvdel har øens tidligere folkeslag fundet deres opholdsmuligheder. Mange af dem er efterhånden flyttet til lavlandet i øens vestside, men der er stadig ni territorier med hver sin stamme og kultur – der omtales som aboriginer.

Der var nok at tage fat på, da jeg som kongressens eneste vester-

lænding sluttede mig til den japanske deltagergruppe med mange gamle kendinge og gode venner, som

jeg var glad for at gense. Jeg blev båret på hænder og fik et meget hyggeligt bekendtskab med Masako Morita, som jeg delte værelse med. Foruden selve kongresdagene i hovedstaden Taipei stod programmet på fire dages rundrejse til de sydlige egne.

Torsdag den 3. august:

Kongressens fælles program begyndte med specielt tilrettelagt besøg i National Palace Museum i Taipei:

Dette museum er opført i klassisk kinesisk stil til at rumme de meget omfattende samlinger af arkæologiske og historiske genstande, som er blevet bragt til Taiwan fra Kina ca. 1950. De aktuelle udstillingsemner var bronze og jade, men i permanente mindre udstillinger kunne vi også se maleri fra perioden ca. 1500-1900 og raritets-skrin fra samme periode, de ting, som netop har betaget europæere, da den handelsmæssige kontakt for alvor blev etableret med søfart og handelsstationer. Selve bygningsanlægget var også meget interessant at opleve i sin nære tilknytning til arkitekturen i Den Forbudte By i Beijing og andre steder. Skønt der ikke var dragter udstillet, lykkedes det i butikken at

skaffe et par publikationer om kejser tidens embedsdragter samt en cd-rom med eksempler på dragtsamlingen.

Eftermiddagen var fastsat til besøg i National Museum of History, hvor det mest attraktive i vores sammenhæng er samlingen af kinesiske minoriteters dragter og tilbehør, hovedsagelig fra de sydvestlige randområder til Folkerepublikken. Højdepunktet var en storstilet opvisning af dragterne med studerende som mannequiner. Dette repræsenterede åbningen af kongressen og var TV- og pressedækket. En kvindelig dragtforsker fra Beijing deltog i denne del af kongressen. I museet så vi desuden en udstilling af taiwanske karikaturtegninger fra 1950 og fremefter, der ville have været me-

re tid værd til nærmere efterforskning. En fornemt illustreret bog om dragterne på kinesisk og engelsk – 376 sider – var under udgivelse og endnu ikke tilgængelig i museumsbutikken, men blev tilsendt mig på hotellet af museets direktør. Fra anden side modtog jeg desuden en cd-rom med gennemgang af museets samling.

Aftenen var sat af til bestyrelsesmøde, hvilket gav mig og øvrige menige medlemmer lejlighed til tvangsfrit samvær. Det førte bl. a. til gode drøftelser om mit kommende foredragsemne: TENENs forklædereregistrering.

Fredag den 4. august:

Programmet for foredrag blev indledt med keynote speech om hof-

Gruppefoto med den japanske delegation. På det store fine skilt bagved er det eneste vi kan læse: *The 18th International Costume Symposium.*

dragter i Den Forbudte By. Derefter kom ti halvtimes indlæg med tid til spørgsmål fra tilhørerne.

Mit emnet om forklæder blev vel modtaget med kommentarer fra tilhørerne, især fra Maryta Lau-mann, nylig pensioneret som direktør fra Fu Jen University – en af de meget fremtrædende uddannelsesinstitutioner i Taiwan inden for dragtområdet med ca. 20.000 studerende!

Dette førte til, at jeg blev inviteret til at tilbringe lørdagen med besøg på Fu Jen University's histori-

ske dragtsamling og på Taiwan Folk Arts Museum, hvilket jeg tog imod.

Aftenen bød på festmiddag for alle kongressens medlemmer. Her var både japanerne, taiwaneserne og den koreanske gruppe til stede. Det var således vores lejlighed til tvangsfrit samvær på tværs af landegrænserne. Det er et fast led i vores fester, at de nationale grupper underholder med sang, enten som kor eller solo, gerne hjemlandets sange, og det er hver gang en meget gribende oplevelse.

Et ældre fotografi, som viser en Taiwan aboriginal i sit fine tøj.

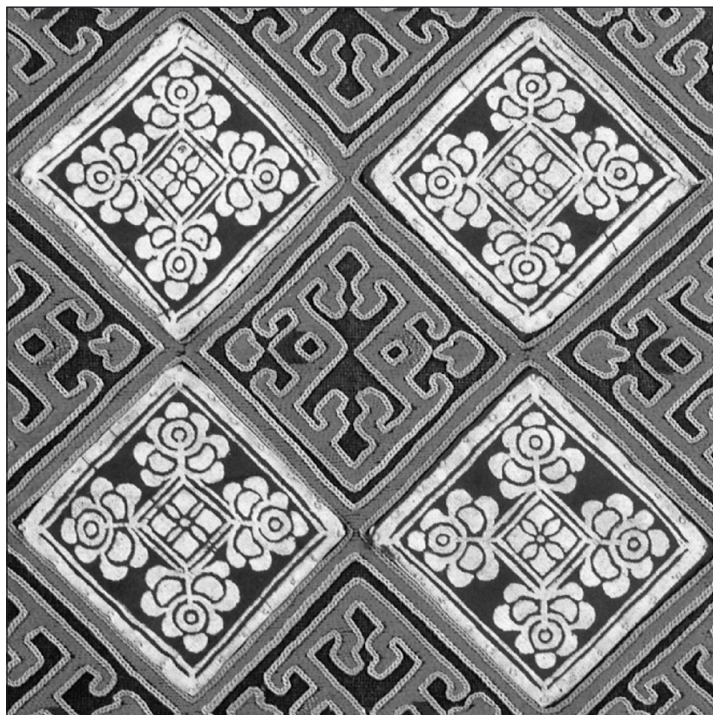
Lørdag den 5. august:

Det officielle program bød på en interessant foredragsrække. Alligevel imødekom jeg invitationen til at se den rige studiesamling i Fu Jen University sammen med Stella Cheng, en af de stedlige lektorer, hvis forskningsområde igennem en årrække har været dragten blandt Taiwans aborigines. Dette i sig selv har min interesse, og det har en vis berøringsflade til mit valgte tema, forklæderne. Ved at gennemgå studiesamlingen fik jeg tillige en del oplysninger, der supplerer mine iagttagelser af klædedragten i Kina i 1980, og jeg fik mulighed for at erhverve en vigtig rapport fra et se-

minar, som har været afholdt for et par år siden om aborigines-dragter.

Angående denne læreanstalt modtog jeg en brochure på kinesisk, men der findes også en indholdsrig Internet hjemmeside på <http://www.tc.fju.edu.tw/>, som oplyser om studieplaner for de ca. 20.000 studerende på alle niveauer fra bachelor til MA.

Næste punkt på vores dagsorden blev et højst interessant og lærerigt besøg på Taiwan Folk Arts Museum, i Peitou, beliggende i udkanten af Taipei i et smukt bjergterræn. I udstillingen er både de ni aborigines-stammer og den kinesiske indvandrerbefolknings vilkår i kejsertiden belyst, foruden mødet med europæerne i 1500- og 1600-

*Batik og broderi
fra Guizhou om-
rådet på Taiwan.*

tallet. Jeg bemærkede samlinger af figurer til skyggespil, traditionelle papirklip og en detaljeret redegørelse for den tidligere kinesiske skik for kvinder at indsnøre fødderne. Her fik jeg tillige anskaffet vigtige dragthistoriske bøger.

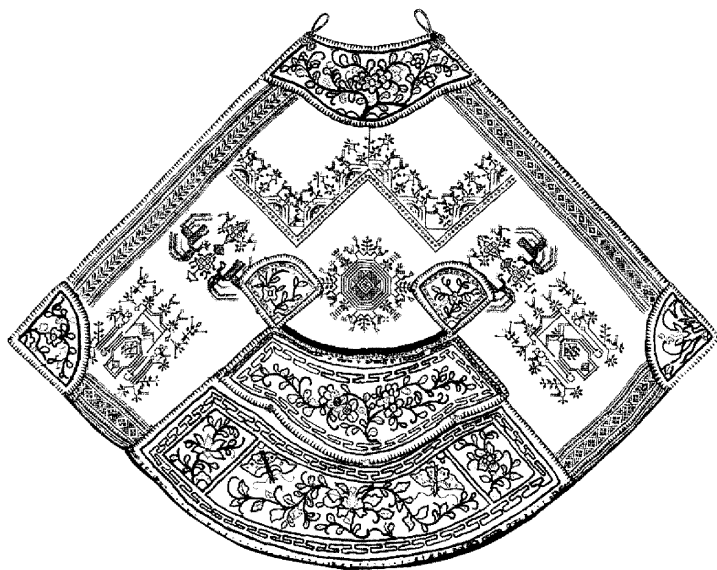
Dagen blev afsluttet med invitation til middag privat hos min guide med familie, der omfattede familiefaderen, to voksne hjemmeboende børn, som begge studerer, og farmoderen. Det gav anledning til transport med den meget moderne og bekvemme metro, og vi tilbragte en meget hyggelig aften i deres hjem.

Søndag den 6. til onsdag den 9. august: Ekskursion til Tainan-Kaohsiung

Søndag formiddag var fri og blev udnyttet til en byvandring et par timer på egen hånd – den bedste

måde at indsuge stedets atmosfære. På hotellet fik jeg desuden en uventet, venlig afskedsvisit fra en af de ældre lektorer fra Fu Jen University, som jeg også ved tidligere lejlighed har haft god kontakt med.

Ved middagstid afgik vores bus til sightseeing i Taipei og Taichung, før turen gik med fly fra indenrigs lufthavnen til Tainan, en meget hyggelig by med en noget mere provinsiel og traditionel stemning, end vi før havde set. Aftensmaden blev indtaget på byens mest velanskrevne restaurant, hvor der blev fejret stort gilde – først troede vi, at det var bryllup, men det viste sig at være markeringen af parrets seksårs bryllupsdag, det kritiske tidspunkt. Parret var ikke selv til stede, men ville efter sædvane indfinde sig senere under festen. Maden var særdeles fornemme fiske-retter, som vi tilsyneladende fik lov at nyde godt af

Brystdug af rigt broderet silke og forret, blev brugt af de kinesiske kvinder som pynteligt undertøj, så den dækker det øverste af brystet under en broderet kjortel. Nederst ses en lomme til småting. Midtpå to småbitte lommer evt. til lykkeskillinger.

som gæsterne. Vi sad ved egne borde, men i samme lokale.

Tilbage på værelset rekvirerede Morita en massør til at lindre trætheden. Efter landets skik er det ofte blinde eller synshandicappede mennesker, der påtager sig dette hverv, ud fra den opfattelse, at det næppe kan genere dem eventuelt at færdes i mørke for at nå hen til kunder på de tidspunkter, der er dem belejlige.

Tainan Women's College

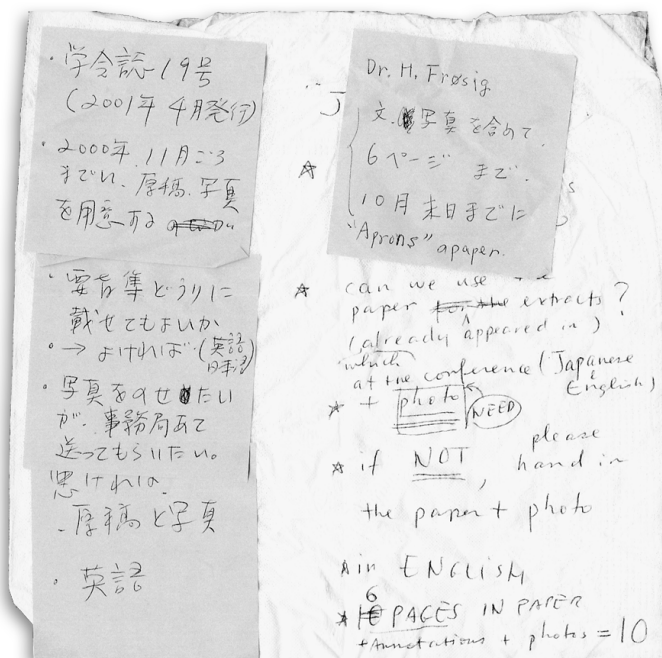
Det meste af mandagen var sat af til modtagelse på Tainan Women's College of Arts & Technology: Professor Kaoru Tanno, selskabets japanske præsident, holdt festforelæsning om forbindelser imellem klædedragten i øst og vest med meget interessante generelle linier, og vi så eksempler på særpræg i de asiatiske områders dragter samt et billede af en japansk rangsperson, som i 1500-tallet er gengivet med en krave af stærk lighed med den spanske pibekrave til sin kimono.

På dette universitet uddannes som i Taipei ca. 20.000 studerende, og det tager sigte på, hvad der i Danmark sker henholdsvis ved Danmarks Designskole, Konfektionsskolen i Herning og håndarbejdsseminarierne. Efter hvad jeg fik oplyst, opnår de fleste beskæftigelse, mange af dem udenlands i Japan, Kina eller længere væk. Der synes at ske et skred i efterspørgslen, så mange nu ikke mere uddanner sig med henblik på industrien, men flere som stylinger med individuel rådgivning om dragt og fremtoning som arbejdsfelt.

Jeg erfarede, at det fortrinsvis er medarbejdere ved denne institution, som gennem Chinese Textiles and Clothing Association i 1970'erne har taget initiativ til kontakt med de japanske og koreanske søsterselskaber for at opnå international status. Dette lå til grund for den meget gæstfri og fornemme modtagelse, der blev os som japansk gruppe til del, og det vakte tillige opmærksomhed, at jeg var til stede som europæer. Vi fik god lejlighed til at gennemgå studiesamlingen, som er bygget op af en af lærerne igennem ca. femten år. Den rummer nogle værdifulde eksemplarer af aborigines-dragtstykker, desuden kinesiske broderede sko og dragtdele, flere japanske kimonoer og en del af vesterlandsk oprindelse. De nordiske lande savnes desværre, og der blev udtrykt ønske om at få dette dækket bedre med dragter og/eller litteratur. Jeg håber at kunne bidrage med relevant materiale.

Sightseeing

En lokal guide ledsagede os i disse tre dage og sikrede, at vi oplevede de væsentlige seværdigheder, hvoraf skal nævnes et par tempelområder, en fæstning bygget af hollænderne i midten af 1600-tallet, en nationalpark for aboriginesfolkenes bygningskultur. På det felt var jeg taknemlig for, at jeg også havde set folkemuseet i Taipei, men det landskabelige indtryk af bjerglandet var vigtigt. Vi afsluttede besøget med overnatning i Kaohsiung, der havde sin ganske egen stemning med den vældige containerhavn. I denne by fik vi også et indtryk af

Aftale skrevet på notesedler kombineret med en morgenmadsserviet fra hotel Tainan: Denne artikels forfatter forpligter sig til at levere en artikel om danske forklæder skrevet på engelsk. Der skal helst være 10 sider med illustrationer.

aftenlivet – efter at dagens hede havde lagt sig, udfoldede der sig et festligt folkeliv i centrum med en herlig gade fuld af boder og duften de fortovsserveringer, og ungdommen kom i gang med basketball og anden idræt.

I Kaohsiung opløstes gruppen. Men vi medbragte gensidig inspiration, og det er med glæde vi har fået mulighed for at kommunikere ikke bare via postvæsenet med en uges tid til leveringen, men også pr. e-mail.

Hanne Frøsig Dalgaard

På kursus i pleje af gamle tekstiler: Hvid vask

Under denne overskrift indbød Randers Kulturhistoriske Museum i sit efterårsprogram 2000 til en dag i vaskeriets tegn.

26 deltagere havde tilmeldt sig – 8 var der plads til og jeg var en af de heldige.

Fra en dejlig velkomst med kaffe og rundstykker tidligt på formiddagen til afslutningen med eftermiddagskaffe havde de to konservatorer Lone Petersen og Anne Rostgaard Nielsen tilrette-

Deltagerne havde medbragt egne tekstiler. Under iblødlægningen blev der meget omhyggeligt vejet forskellige ingredienser af til et vaskemiddel. På bordene venter tekstilerne i hver sit vaskekar, og fremgangsmåderne diskuteres ivrigt i baggrunden.

lagt en dag fyldt med aktiviteter og informationer.

Ud over en udførlig instruktion i den korrekte pleje af skrøbelige hvide tekstiler, hvor man imødekommende og indgående undervi-

ste deltagerne i, hvorledes museet behandler sine kostbare skatte, blev der i dagens løb også tid til en rundvisning i sommerens særudstilling "Alle tiders gevandter", hvor museet viste store dele af sin

Indtryk fra særudstillingen med nogle af de smukt istandsatte dragter. Til hver enkelt dragt havde man fremstillet en speciel gine af hønsetråd overtrukket med gips-gaze.

enestående dragtsamling med dragter fra 1700-tallet og op til vore dage. Udstillingen gav et fint indtryk af modens udvikling gennem de sidste par hundrede år, lige fra romantiske brudekjoler, pragtfulde rokokodragter til spændende børnetøj og smukt almuetøj. Også museets magasin blev der lejlighed til at se. Her er der i de sidste 5-6 år arbejdet intenst med en nyordning og -registrering på edb af de

rige samlinger. Også her delte man generøst oplysninger om arbejdsformer og -metoder med os.

En dejlig dag blev afsluttet med en uformel evaluering med megen ros og tak til instruktørerne og ønske om et fortsættelseskursus med emnerne vask af kulørte tekstiler og montering af eksempelvis hæk-leprøver på syrefrit karton.

Lis Slottved

Fotos: Birgitte Mailand

For omkring 50 år siden var store hjemmebroderede juletræstæpper af groft hessianstof den store mode. Husmoderen og evt. sykyndige døtre svang i ugevis nålen over hessianen indtil den store dag oprandt, hvor tæppet var klar til at blive bredt ud under juletræet.

Mange juletræstæpper kom til at indgå i kassen med julestads og andre julerekvisitter, som år efter år kom frem til højtiden. Talrige af de gamle juletræstæpper er trods stearinpletter og småhuller stadig i brug, ler stadig i brug.

Egnsmuseet Færgesaarden har fra en privat samler lånt en stor samling af de gamle juletræstæpper og udstiller dem i udstillingsbygningen "Langes Magasin" i Frederikssund fra den 6. til den 23. december. Se også arrangementslisten.

Alexandergobelineerne på Frederiksborg Slot

Sidste efterår hørte vi på Frederiksborg Slots konserveringsværksted Helle Thordur fortælle om den halve million kroner, hun havde fået bevilget til en opgave efter eget valg. Siden har hun siddet på et af værkstederne i Gammel Dok med museets tre gobeliner i Alexander-serien, vævet i 1680 på Les Gobelins i Paris efter forlæg af Lebrun. Serien på syv gobeliner blev i 1682 givet til den danske konge som tak for forsvarsalliancen rettet mod England, og overdraget den fornemste af vore ministre, Ulrik Frederik Gyldenløve. Han har haft dem i sine palæer, først på Kongens Nytorv (det nuv. Charlottenborg) og siden Moltkes Palæ i Dr. Tværgade. Herfra blev de i 1930 erhvervet af Frederiksborgmuseet og siden har de været udsat for lidt af hvert i retning af vask og reparation.

De er i denne omgang blevet nænsomt vasket på det specielle værksted i Mecheln (Belgien) som også Nationalmuseet benytter. Farverne træder klart frem, og især de røde kulører af purpur, cochénille og krap springer i øjnene. Ansigtstræk i beige og brunlige nuancer ses tydeligt og Alexanders lidt matte kappe genskabes i sin diskrete elegance vha. pålagt guld. Alle tre tæpper har været under behandling. De medtagne partier er

nu understøttet, ligesom ophængningen er gjort mere skånsom.

Resultatet er imponerende og vi kan glæde os til at se tæpperne på plads igen til nytår.

Statens Værksteder for Kunst og Håndværk, i Gammel Dok Pakhus, er en statsinstitution under Kulturministeriet, som har til opgave at stille værksteder, store atelier, mødelokaler og andre faciliteter til rådighed for malere, billedhuggere, designere, kunsthåndværkere og konservatorer til specialopgaver og eksperimenterende virksomhed, der ikke kan foregå på eget værksted.

Lone de Hemmer Egeberg

Foto: Vibeke Lilbæk

Helle Thordur beskriver levende, hvad den halve million kroner er blevet brugt til.

Efter vask træder farverne klart frem, og især de røde kulører af purpur, cochénille og krap springer i øjnene.

Alexanders lidt matte kappe genskabes i sin diskrete elegance vha. pålagt guld.

Pirater med nål og tråd

Los Angeles Times meddeler 1. August 2000:

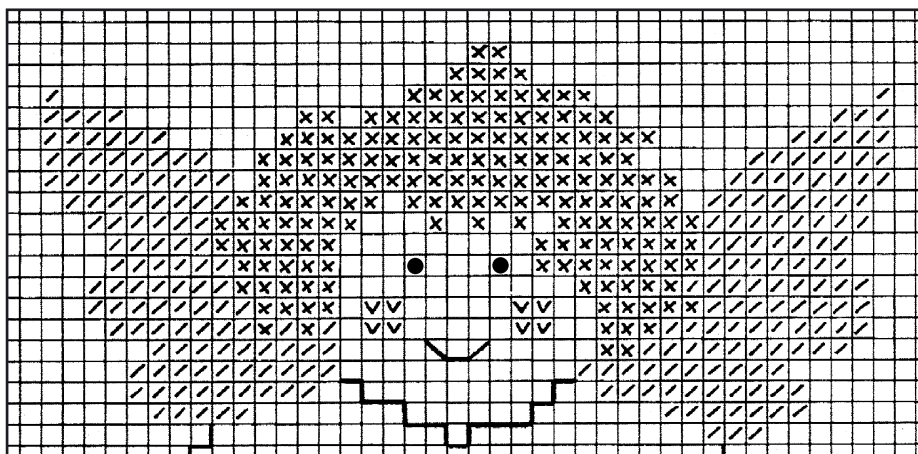
Hidtil har debatten om copyright på Internettet mest gået på software og digital musik, men nu er der kommet helt nye og farlige emner på bordet. Broderende bedstemødre har fundet ud af at bytte korsstingsmotiver via hjemmesider, i stedet for at købe de dyre mønsterhefter. Designerne føler sig truet på brødet og overvejer et sagsanlæg.

“Hvad skal det ende med” sukker Marilyn Leavitt-Imblum, 54 og broderidesigner “jeg forstår simpelthen ikke, at folk kan brodere en stjålen engel og se sig selv i øjnene bagefter”. De broderende bedste-

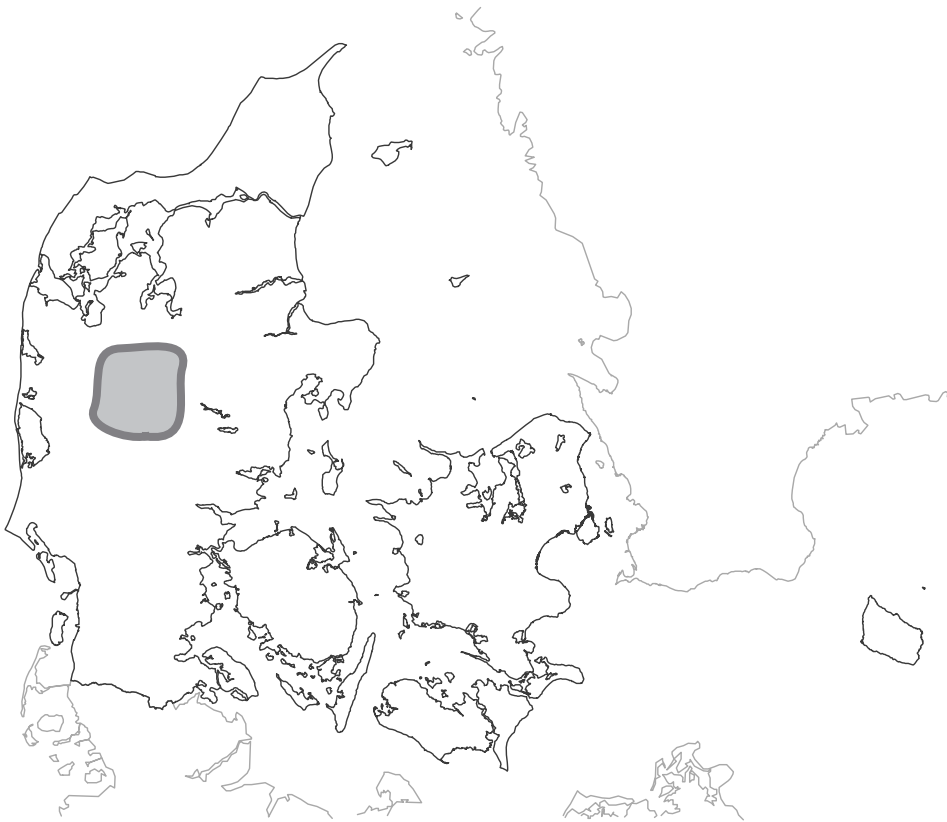
mødre forsvarer bytteriet med, at det er svært at finde gode mønstre, selv hvis man vil betale for dem, og derfor har de stiftet klubben PatternPiggiesUnite med 350 medlemmer.

Broderifirmaerne raser og truer med retssag, da deres omsætning er faldet med 40% i løbet af 3 år. Og hvordan skal det gå, hvis ideen breder sig til strikke- og hækleopskrifter? Advokater advarer på den anden side om, at det bliver svært at trække de hackende bedstemødre for retten. Især fordi klubben har skiftet navn og kræver personlig anbefaling og password!

Oversættelse: Lone de Hemmer Egeberg

Hvem tør se en engel i øjnene efter den historie?

“Venner, ser på Danmarks kort, Ser, så I det aldrig glemmer ...” (2)

I det 17. årh. var store dele af Jylland dækket af hede. Lyngen gav føde til den nøjsomme bondes får, som leverede ulden. Efter at kendskabet til strikkekunsten var kommet til landet sydfra, var den fattige bonde ikke sen til at lære sig den nye teknik, og i de næste 200 år blev uldbindingen et markant træk i befolkningens tilværelse på Alheden og i Hammerum Herred, hvor især Herning og Ikast stadig er præget af mange tekstilvirksomheder.

Mænd, kvinder og børn strikkede hele tiden, når de ikke lige var

optaget af andet arbejde, og på den måde bidrog alle til hjemmets indtjening. De færdige uldne strikvarer såsom strømper, undertøj og trøjer blev afleveret til hosekræmmeren, som solgte varerne i de større byer og i udlandet.

Digteren Steen St. Blicher har i sine kendte fortællinger “Æ Bindstouw” og “Hosekræmmeren” sat bindeegnene et varigt minde.

Litteratur: H. P. Hansen, *Spind og Bind*, København 1947. Ann Møller Nielsen, *Historien om ret og urang*, 1985.

Lis Slottved

Christiansborgs gobeliner

Redaktionen af tidsskriftet Weven in Nederland gjorde et kort stop i København. Vi blev der helt uventet inviteret med på en rundvisning i Christiansborgs riddersal, hvor de nye kongelige gobeliner hænger. Hele Danmarks historie er her illustreret af Bjørn Nørgaard.

Mit første indtryk var overvældende. Som væver fornemmer jeg øjeblikkelig det enorme arbejde, disciplinen og gennemslagskraften i dette monumentale arbejde. Det er bemærkelsesværdigt, at noget så smukt endnu kan skabes. Elleve store og seks små tæpper har ganske indtaget salen. Farverne er stærke og fremstillingen fortættet. De enkelte elementer er gengivet på moderne og stiliseret vis. Jeg beundrer tekstil som en form for kunst, og gobeliner er en del heraf. Riddersalen, som tæpperne er bestilt til, kræver en sådan tilpasset udsmykning.

Af et moderne kunstværk forventer jeg en sikker tolkning af den tid det er skabt i. Først fandt jeg fremstillingen overlæst og gjorde mig tanker om ældre tæpper, som også er fyldt til randen af billedfremstillinger. Den klare stiliserende måde at tegne på adskiller sig markant fra de gamle gobeliner. Den kompakte gengivelse af hele Danmarks historie kan sammenlignes med en encyclopædi på en enkelt CD-rom – og det er ganske nutidigt.

Udsnit af
"Nyere Tid".

Historiekyndige kan måske forstå alle detaljer. Vi, der er uforberedte tilskuere, anskuer dem globalt og plukker her og der en træffende eller velkendt del ud. Vi nyder farverne og den majestætiske præsentation. Danmark er blevet et enestående kunstværk rigere.

Som eneste dissonans ser jeg de ret mørke damasktapeter på galleriet. De tynger de farverige gobeliner, og salen kommer herved til at virke mindre.

Den der ikke kigger opad, men gør sig klart at det er en ære at få lov at betragte disse gobeliner, må tage sig tid til at beundre tæpperne et for et.

Tak til Dansk Tekstilhistorisk Forening, som spontant optog os i deres kreds denne aften.

Corrie van Eijk

*Oversættelse:
Niek van der Blom*

I anledning af "Håndarbejds dag 2000" indbyder TENEN og Værløse Museum søndag den 5. november 2000 til:

Fra schweizerklud til soltop – om lokalt skolehåndarbejde i det 20. århundrede

Med skoleloven af 1899 blev håndarbejde et fag i skolen, og udstillingen fortæller med en righoldig samling om, hvordan tidernes skiftende kvindeopfattelser og kvinderoller lader sig afspejle i de vekslende håndarbejdsemner. Det er næppe en tilfældighed, at også drenge i 1970'erne skulle lære at strikke grydelapper!

*

Programmet byder på:

- Kl. 13-17: Anny Vad Petersen udfører hulsøm med farvet garn, kontursting, trækkesting mm. som led i en schweizerklud, der påbegyndtes ved åbningen af udstillingen den 15. 9. og afsluttes den 26. 11.

- Kl. 15: Carsten Hess, museumsleder ved museet Færgesgården, Frederikssund: *Sofapuder og klassekamp*, fortælling med lysbilleder om perspektiverne bag en strid mellem to håndarbejdseksperter i 1890'ernes Danmark.

*

Værløse Museums udstilling er tilgængelig indtil 26. november på søndage kl. 13-17. Der er fri entré. På denne dag kan der købes kaffe, te mv.

Arrangementet afholdes søndag den 5. november 2000 på: Værløse Museum, Mosegården, Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse, tlf. 44480070.

Da håndarbejde var et dannelsesfag: Klassebillede fra "Frøkenskolen" i Værløse 1926.

Invitation – Gobelintur lørdag den 20. januar 2001 kl. 11:

Rosenborgtapeterne

Som den sidste i rækken af TE-NENs gobelin-omvisninger skal vi nu se den ældste komplette serie i Danmark. De 12 store tæpper bestilte Chr.V i 1684 hos den flamske tapetmager Bernt van der Eichen, der rekrutterede væversvende i sit hjemland og derefter etablerede værksted i København.

Motiverne er kongens sejre i den skånske krig 1675-79, som de blev dokumenteret af medbragte kunstnere. Nederlagene gik man diskret hen over, men de kan til gengæld ses på de tilsvarende svenske tæpper.

Tæpperne var færdige i 1693, og blev efter planen hængt op i den lange sal på Rosenborg Slot. Her har de hængt indtil de i 1917 blev nedtaget for en højst nødvendig konservering, og ni af tæpperne blev derefter ophængt på det nyopførte Christiansborg Slot, hvis riddersal blev direkte dimensioneret efter tæppernes mål.

Intet levende menneske kan længere huske at have set tæpperne i den oprindelige ophængning, og det er derfor en gave at vi nu – takket være Bjørn Nørgaards nye

gobeliner til Christiansborg – har fået dem tilbage på Rosenborg. Tilmed er der for første gang i historien indlagt elektrisk lys i salen, så vi også kan se dem.

De mange års ophængning i lys, støv, sod og anden forurening har naturligvis tæret på tæpperne, og der har gennem tiden været delte meninger om deres restaurering og/eller konservering, hvilket de også bærer præg af.

Majken Thorvildsen, der gennem mange år har stået for deres konservering, vil fortælle om det enorme arbejde og vise eksempler på forskellige fremgangsmåder. Hanne Frøsig vil orientere om det nationale klenodiers baggrund og historie. Vi mødes i gården indenfor porten kl. 11 lørdag den 20. januar 2001 og køber samlet billet.

Prisen er 75 kr. for entré og sær-omvisning, og pengene skal være indgået på TENENs konto (Anni Mejdahl giro 143-0130) senest den 5. januar 2001. Oplys venligst samtidig telefonnummer. Deltagerantallet er begrænset.

Kontaktperson er Lone de Hemmer Egeberg, telefon 45 81 15 97.

ARRANGEMENTS- OG UDSILLINGSKALENDER

TENEN indbyder til: *Håndarbejdets dag* på Værløse Museum. Udstillingen *Fra schweizerklud til soltop*, demonstration samt lysbilledforedraget *Sofapuder og klassekamp*. Søndag den 5. 11. 2000 kl. 13 til 17. Fri entré. Se indbydelsen side 23.

TENEN indbyder til: *Rosenborgtapeterne*, gobelintur lørdag den 20. 1. 2001 kl. 11. Begrænset antal deltagere. Se indbydelsen side 24. Kontaktperson er Lone de Hemmer Egeberg, tlf. 45 81 15 97. Prisen er 75 kr. incl. entré. Beløbet skal være indgået på TENENs giro 143-0130 senest den 5. 1. 2001.

TENEN afholder: Generalforsamling den 24. 3. 2001 på Randers Kulturhistoriske Museum. Læs nærmere i næste nummer af TENEN.

Textilforum:

Papermoon. Japanske papirgarner og papirark omdannet til tekstiler. Til 5. 11. 2000. *Fornøjelse og fordybelse*. Elevarbejder fra Skals Håndarbejdsskole. 1. 11. – 10. 12. 2000. *Afdansningsbal i danseskolen*. Udstilling af danse-kjoler. Til 17. 11. 2000. *Juletræ med tekstilpynt* – fremstillet af Tekstilhåndværkerne i Ringkøbing Amt. 1. 12. – 31. 12. 2000. *Broderede tæpper fra Mesopotamien*. 25. 11. 2000 – 4. 2. 2001. *165 Indiske Sarier*. 11. 11. til 11. 2. 2001.

Adr.: Vestergade 22, 7400 Herning.

Brande Bibliotek:

Tekstilhåndværkerne i Ringkøbing Amt viser små ting i væv, strik, hækling, broderi og æsker. Til 11. 11. 2000.

Adr.: Centerparken 2, 7330 Brande.

Galleri Pagter:

Glasobjekter og vævede sjaler. Pipaluk Lake udstiller glas og Jette Hartvig udstiller tekstil. Til 1. 12. 2000.

Adr.: Adelgade 3, 6000 Kolding

Tønder Museum:

Fire udstillinger om kniplinger, broderier, tekstiler. Til 31. 12. 2000.

Adr.: Drøhøus Hus, 6270 Tønder.

Birkelundgård:

Hanne Skov. *Farver, mønstre og effekter i stoffer*. 25. – 26. 11. 2000.

Adr.: Damgårdsvej 25, 2620 Albertslund.

Rundetårn:

Fynske kunsthåndværkere med gæster. 4. 11. til 3. 12. 2000.

Adr.: Købmagergade 52, København.

Christiansborg Slot:

Dronningens gobeliner. Til 3. 12. 2000.

Adr.: Christiansborg, Repræsentationslokalerne, Indre Slotsgård, 1218 København K.

Kunstindustrimuseet:

Vibeke Riisberg. Til 5. 11. 2000.

Adr.: Bredgade 68, 1260 København K.

Værløse Museum:

Håndarbejde i skolen gennem 100 år. Søndage indtil 26. 11. 2000.

I samarbejde med TENEN Håndarbejdets Dag den 5. 11. Se side 23.

Adr.: Mosegaarden, Skovgårdsallé 37, 3500 Værløse.

Ølstykke Bibliotek:

Mine broderier. Eksempler på folks broderier. Til 9. 11. 2000.

Adr.: Østervej 1A, 3650 Ølstykke.

Langes Magasin:

Gensyn med barndommens juletræstæpper. Egnsmuseet Færgegaarden viser en privat samling fra den 6. til 23. 12. 2000. Aktiviteter på søndagene den 10. og 17. kl. 13-16.

Adr.: Østergade 3, 3600 Frederikssund.

Frederiksborg Slot:

Silkebroderede lærredsduge, skabe og kabinetter. Danske silkebroderede lærredsduge fra 1600-tallet udstilles i stuerne 36 og 37. 1. 12. – 1. 1. 2001.

Adr.: 3400 Hillerød.

Holbo Herreds Væverforening:

Udstilling af kunsthåndværk, arbejdende værksteder m. filtning, skafte-vævning, silkemaling, brikvævning, kurve-binding, papirflet, billedvævning og meget andet. Særudstilling om hør. Salgsafdeling og café. 11. til 16. 11. 2000. Gratis adgang.

Adr.: Helsingør Kulturhus, Skolegade, 3200 Helsingør.

Flynderupgårdsmuseet:

Århundredets fester. Udstilling om festtøj og andet der hører festlige stunder til. Til 30. 12. 2000.

Adr.: Agnetevej 9 A, 3060 Espergærde.

Munkerpuphus:

Udvalgte danske kunsthåndværkere. *Jul i Munkerpuphus.* Tekstiler af Karen Folker og Susanne Nielsen. Desuden keramik, glas og smykker. 18. 11. til 10. 12. 2000. Fredage til søndage 12-17.

Adr.: Munkerpup Strandvej 78, 3120 Dronningmølle.

Rooseum – Center for Contemporary Art:

Oskuldans århundrade. Den vita monokromens historie. En lang række værker i hvidt, skabt af 1900-tallets væsentlige kunstnere. Hvidt er mange ting, men afgørende for oplevelsen er materialets – lærredets og kunststoffernes – struktur og overflade. En overraskende sanselig og inspirerende udstilling, som indgår i Biennalen Kulturbro 2000. Til 17. 11. 2000.

Adr.: Gasverksgatan 22, S-200 11 Malmö.

Ystads Stadsmuseum:

Västsvensk gånglåt, trasmattor. Til 19. 11. 2000.

Folkdräkter från sydöstra Skåne. Året ud.

Adr.: Gråbrödraklostret i Ystad.

Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.

<i>navn</i>	<i>adresse</i>	<i>telefon / ePost</i>	<i>hverv</i>
Susanne Nielsen	Sasserød 16 5462 Morud	64 83 11 26	formand
Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2 3520 Farum	44 95 05 55 <i>silke-annet@detail.dk</i>	næstfor- mand
Anni Mejdahl	Nibsbjergvej 10 7500 Holstebro	97 42 37 86	kasserer
Lis Slottved	Hjarupvej 10 6200 Aabenraa	74 63 03 50 <i>slottved@private.dk</i>	sekretær
Hanne Frøsig Dal- gaard	Bredebovej 33, 6.tv 2800 Lyngby	45 88 32 67 <i>hfd@vip.cybercity.dk</i>	redaktion
Lone de Hemmer Egeberg	Gærdet 12 3460 Birkerød	45 81 15 97 <i>vdbloom@worldonline.dk</i>	redaktion
Vibeke Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	48 17 16 47 <i>vofl@get2net.dk</i>	redaktion
Jytte Harboesgaard	Frederiksberg Allé 78 1820 Frederiksberg C	33 21 14 81	suppleant
Margit Ambeck	Lyshøjgårdsvej 87, 1.th 2500 Valby	36 30 61 50	suppleant
Lucie Borgsmidt- Hansen	Broholms Allé 28 2920 Charlottenlund	39 64 31 85	revisor
Frits Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	48 17 16 47 <i>vofl@get2net.dk</i>	redaktion

*Et medlemskab i TENEN
kan være en fin gaveide!*

*Kontakt kassereren Anni Mejdahl
i god tid inden
på telefon 97 42 37 86
– betal et nyt medlemskab –
og få tilsendt de allerede
udkomne numre i 11. årgang
parat til at pakke ind
med sløjfe på.*

*Broderi er
symbol på det
mest kvindeli-
ge af alt kvin-
deligt.
Motivstørrel-
sen er 23,3 ×
29,6 cm.*